

Urbant landbruk

Dyrk fellesskap!

Strategi for urbant landbruk i Kristiansand kommune - med handlingsplan

Forord

Fagfeltet urbant landbruk byr på flere muligheter for kommunen vår. Mange av oss verdsetter muligheten til å leve tett på naturen og ha grønne omgivelser i det daglige selv om vi lever et urbant liv. Det er en stadig økende interesse for hvordan mat dyrkes og hvordan den kommer fra, og denne sammenhengen blir stadig mer relevant i møte med dagens betydningsfulle utfordringer, slik som klimaendringer, sosiale forskjeller og folkehelse.

Som et tverrfaglig tema, ser vi at urbant landbruk tilbyr metoder og arenaer som gjør at vi kan lykkes enda bedre med utvikling av sosiale fellesskap og gode lokalmiljø. I denne strategien med handlingsplan har vi prioritert tiltak vi mener vil bidra til at Kristiansand kommune blir et enda bedre sted å vokse opp, bo og leve.

Det er Parkvesenet i Kristiansand som har hatt ansvaret for å utarbeide strategi og handlingsplan for urbant landbruk. I prosessen har vi invitert med oss andre enheter i kommunen og ulike lag og foreninger. Det har vært spennende og bevisstgjørende med hensyn til å se nye muligheter og synergier, også med andre aktører. Et fortsatt tverrfaglig samarbeid, både i og utenfor egen organisasjon, er noe vi vil ta med oss i gjennomføringen av strategien.

Slik dyrker vi fellesskap!

Aase Margrethe Hørsdal
Parksjef

Innhold

1. Innledning	6
2. Formål for strategi for urbant landbruk	8
2.1 Målgruppe: Urbant landbruk - for og med innbygger	8
2.2 Målområder	8
2.2.1 Kunnskap og kompetanse	10
2.2.2 Trivsel og folkehelse	10
2.2.3 Verdiskaping og matproduksjon	10
2.3 Strategiske grep	10
3. Organisering	13
3.1 Bybonden hos Parkvesenet	13
3.1.1 Grønt fond	13
3.2 Samarbeidspartnere	13
4. Handlingsplan	15
4.1 Organisasjon	15
4.2 Skolehage	15
4.3 Senter for matressurser og urbant landbruk	16
4.4 Andelslandbruk og parsell dyrking	16
4.5 Kommunens drift og egne anlegg	19
4.6 Markedshage	20

1. Innledning

Begrepet urbant landbruk brukes gjerne litt forskjellig, men fellestrekk er at urbant landbruk finner sted i byer og tettbygde strøk og har et mangfold av utøvere, produkter, formål og arenaer/arealer.

I det vanlige landbruket er det bonden, gartneren eller skogbrukeren som er utøverne. I det urbane landbruket er det i stor grad stedets egne innbyggere som er aktører. Og selv om produksjon av grønnsaker, frukt og bær er et mål, søker vi gjennom urban dyrking vel så mye å oppnå andre gevinster. Slik som gode sosiale relasjoner, bedre folkehelse, reduserte utslipp av klimagasser og bedre tilpasning til et endra klima, kunnskap om dyrking og mattradisjoner, bevaring av matjord, økt biologisk mangfold, bedre bomiljø, nye arbeidsplasser m.m. .

I 2021 kom regjeringa med [Dyrk byer og tettsteder, en nasjonal strategi for urbant landbruk](#). Den bruker også en vid forståelse av begrepet og lanserer tre innsatsområder:

1. Bærekraftig by- og stedsutvikling
2. Økt kunnskap om bærekraftig matproduksjon
3. Økt bærekraftig verdiskaping og næringsutvikling

Figuren under er henta fra den nasjonale strategien og illustrerer hvordan urbant landbruk kan gi måloppnåelse på en rekke samfunnsområder.

I Kristiansand kommune har Parkvesenet løfta fram temaet urbant landbruk, med tydelig støtte fra politisk hold. Det ble bestemt å utarbeide en strategi med tilhørende handlingsplan, noe som også nevnes i tiltak M2.5.1 i handlingsplanen til Kristiansand kommunes klima- og miljøstrategi. Arbeidet ble organisert som et prosjekt og Agder fylkeskommune bidro med økonomiske ressurser til dette. Fra og med mars 2022 har Parkvesenet hatt en egen ressurs ansatt i inntil 30 % stilling for å lede arbeidet med å utvikle forslag til strategi og handlingsplan. Parksjef Aase Hørsdal har ledet styringsgruppa, hvor Ole Magne Omdal har representert politisk ledelse, Cheryl Macdonald fra Kristiansand andelslandbruk, som representant for innbyggerne, og Kari Kleivset, prosjektleder for Agder fylkeskommunes prosjekt Matregion Agder.

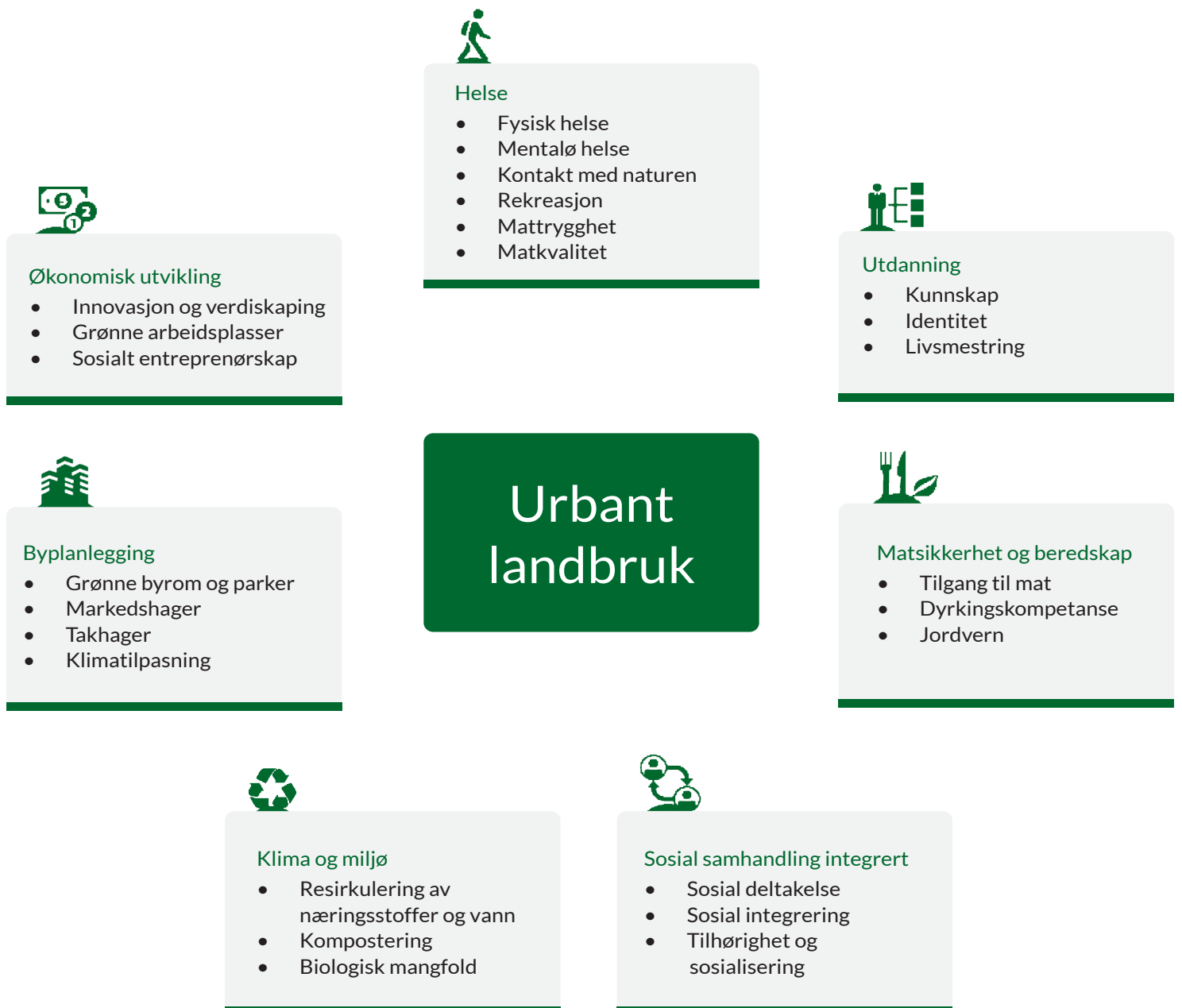
Det har i arbeidet vært viktig å involvere bredt, både internt i kommunen og med eksterne partnere. Vi har sett på hvordan planer og aktiviteter hos Parkvesenet og i andre kommunale virksomhetsområder har relevans for urbant landbruk. Arbeidet har høsta innspill bredt i kommunens egen organisasjon og med eksterne organisasjoner, virksomheter og enkeltpersoner.

Av lokale, regionale og nasjonale strategier, planer, initiativ og kunnskapsgrunnlag som har vært særlig relevante i arbeidet nevner vi:

- Klima- og miljøstrategi for Kristiansand kommune 2022-2030, med handlingsplan. Her er urbant landbruk et eget tema og det vises blant annet til arbeidet med å lage en egen strategi og handlingsplan.
- Sterkere sammen – Samfunnsdelen i kommuneplan for Kristiansand
- Sterkere sammen for barn og unge. Strategiplan for oppvekst 2020-2025, for Kristiansand kommune.
- Fornybarregionen – strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen. 2023.
- Dyrk byer og tettsteder (2021). Solbergregjeringens strategi for urbant landbruk.
- Nasjonal pollinatorstrategi (2018)
- Regionplan Agder 2030 (Agder fylkeskommune) med prosjektet Matregion Agder.
- Interpellasjon om senter for urbant landbruk i Kristiansand, med ordførerens svar 26. april 2022.

Urbant landbruk er et relativt nytt begrep og fagområdet som vi mener har potensiale til å tilføre Kristiansand kommune mye. Dette er vår første versjon av strategi og handlingsplan, og det er viktig at vi jevnlig evaluerer og fornyer strategien, slik at vi sikrer at arbeidet er godt forankra og bidrar til kommunens overordna mål.

Figur 1: Urbant landbruk kan gi resultater på flere samfunnsområder. Illustrasjon hentet fra regjeringens nasjonale strategi for urbant landbruk

2. Formål for strategi for urbant landbruk

Urbant landbruk skal bidra til økt trivsel og bedre helse hos innbyggerne i Kristiansand kommune. Det skal vi oppnå gjennom bevisst bruk av grønne areal og natur i våre bo- og bymiljø. Barn og unge skal utvikle god kunnskap og forståelse for sammenhengen mellom natur, landbruk og mat, og hvordan vi kan sanke, dyrke, høste og tilberede sunn og bærekraftig mat. Vårt arbeid med urbant landbruk skal styrke lokal matforsyning og legitimiteten til det eksisterende landbruket, og det skal bidra til økt verdiskaping i nye og eksisterende produksjoner. Slik vil vi øke rekruttering og styrke omdømmet til de grønne fagene.

2.1 Målgruppe: urbant landbruk - for og med innbyggerne

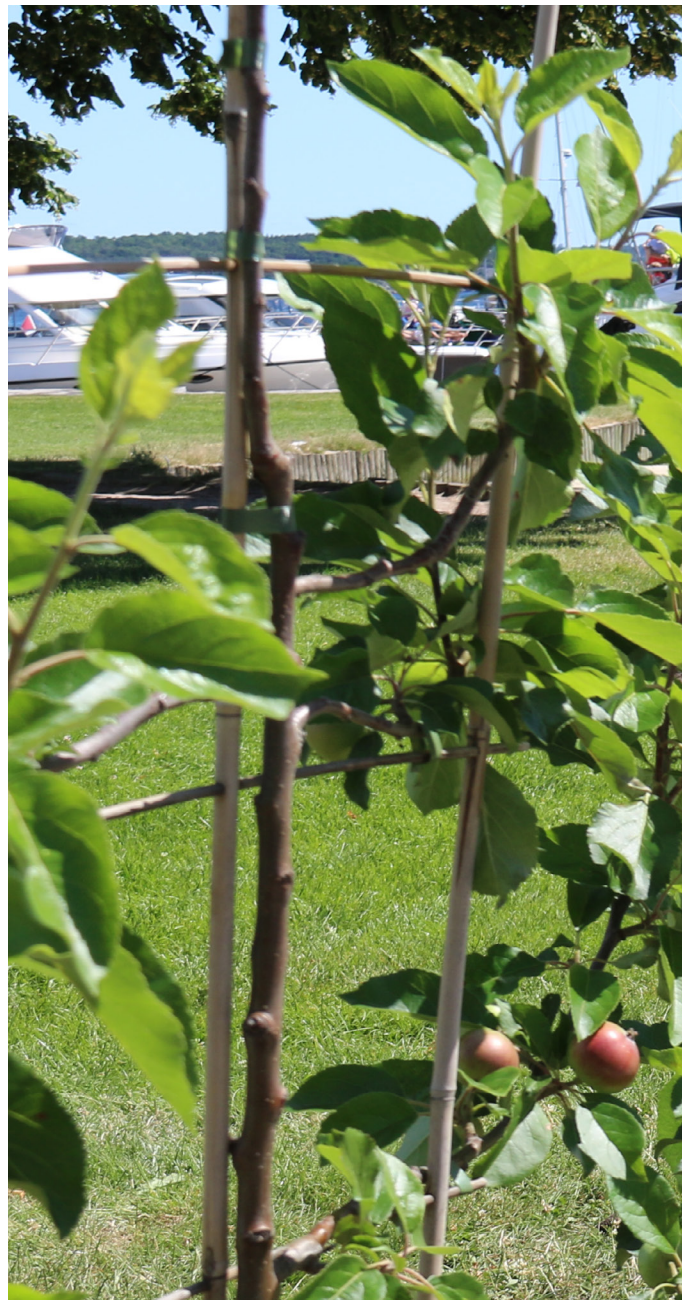
Det er innbyggerne som er både målgruppe og aktører i det urbane landbruket. For Kristiansand kommune er barn, ansatte og foreldre/foresatte i skole, barnehage og SFO viktigste målgrupper. Arbeidet retter seg også mot andre målgrupper, og da gjerne gjennom vårt samarbeid med ulike virksomheter og lag.

2.2 Målområder

Den nasjonale strategien Dyrk byer og tettsteder (2021) er underskrevet av sju ministre som altså representerer like mange departement. Det illustrerer hvor tverrfaglig temaet urbant landbruk er, og hvordan det berører flere samfunnsområder, jf. figur 1.

I Kristiansand kommunes strategi velger vi å peke på tre målområder der vi sammen skal oppnå resultater (se figur 2 side 11).

Disse områdene vil overlappe hverandre og tiltak som retter seg mot et målområde vil ofte ha effekter på andre. Eksempelvis kan satsing på skolehage, som er et tiltak innen målområde kunnskap, også har positive effekter på trivsel, folkehelse og integrering, biologisk mangfold og verdiskaping og matproduksjon. Gjennom strategien vil vi legge til rette for slike synergier og merverdier. Det setter krav til god koordinering og hensiktsmessig organisering av gjennomføringen.

Epler i nytteveksthagen på strandpromenaden. Foto: Ragna Marie Henden

2.2.1 Kunnskap og kompetanse

Enten vi er forbruker, elev, foreldre, ansatt i kommunen eller i andre roller, har vi behov for kunnskap og stadig utvikle vår kompetanse. Slik kan vi gjøre gode valg som innbyggere og konsumenter og mestre ulike oppgaver og tiltak.

Som eier av skoler og barnehager, har kommunen både ansvar og mulighet til å formidle kunnskap og ferdigheter. Areal og utstyr for dyrkingsaktiviteter kan organiseres i egne skolehager eller i samarbeidsløsninger. Eksempler på det siste er Kristiansand andelslandbruk som har nærliggende barnehage og skole som andelseier. Andre skoler samarbeider med lokale bønder om å delta i dyrking og få bruke areal.

I tillegg til i landbruket selv, finnes store mengder nyttig kunnskap og kompetanse hos ulike lag, foreninger og enkeltpersoner. Gjennom arbeidet med urbant landbruk vil kommunen legge til rette for at denne kunnskapen og kompetansen blir verdsatt, tatt i bruk og utvikla videre.

Ei vellykka satsing på urbant landbruk vil bidra til at innbyggerne styrker sin kunnskap og ferdigheter innen dyrking og en grønn livsstil. Ulike tiltak vil kunne øke bostedsattraktiviteten til Kristiansand kommune, for eksempel at utbyggere legger til rette for kurs og dyrkingsarealer i boligområder.

2.2.2 Trivsel og folkehelse

Urbant landbruk byr på flere innfallsvinkler som kan bidra til økt trivsel, bedre helse, gode møteplasser og fellesskap. For eksempel viser forskning at vår psykiske helse påvirkes positivt av å være i omgivelser med planter. Levende vekster kan også bidra til bedre luftkvalitet og lokalklima. Hagearbeid kan være en viktig form for trim for mange av oss. Og flere opplever at felles dyrkingsprosjekter kan være en fin måte å knytte sosiale nettverk og motvirke utenforskap. Særlig når det gjelder å lage møteplasser på tvers av kulturelle og språklige barrierer, ser vi at urbant landbruk kan by på unike muligheter og gode arenaer for å bli kjent og bedre integrert i lokalsamfunnet.

Både innen kommunens egne virksomheter og hos aktører som Kirkens bymisjon, ser vi at dyrking av planter og arbeid i grønne miljø har et stort potensial.

2.2.3 Verdeskaping og matproduksjon

I framtida ønsker vi å ha flere jobber knyttet til urbant landbruk. Noen av disse vil handle om matproduksjon. Lokal produksjon og omsetning av mat kan redusere klimagassutslipp gjennom mindre transport, det kan bidra til å redusere matsvinn, øke selvforsyningsgraden og styrke vår matberedskap. Andre arbeidsplasser vil dreie seg om tjenester, løsninger og teknologi. I tillegg til økonomiske fordeler, kan slike grønne jobber også bidra med tanke på miljø og ha sosiale og kulturelle fordeler.

Gjennom vår satsning på urbant landbruk vil vi legge til rette for grønn verdiskaping gjennom dyrking av mat og planter og ved at det tilbys andre tjenester og produkter. Det kan for eksempel dreie seg om markedshager og andelslandbruk, sanking av spiselige ville planter til lokale restauranter og serveringssteder, kurs og veiledertjenester, urban birøkt, etablering og stell av takhager m.m.

2.3 Strategiske grep

For en vellykka gjennomføring av strategien skal vi vektlegge:

- Kommunikasjon og synlighet. Det betyr at innbyggerne skal vite om og merke at vi arbeider med urbant landbruk og ønsker å oppnå målene sammen med dem. Våre kanaler er i hovedsak kommunens nettside, men vi vil også bruke andre medier aktivt.
- Samarbeid på tvers av fag og sektorer. De virkelig gode resultatene kan vi oppnå når vi er flere og jobber sammen med ulik bakgrunn og kompetanse. Samtidig er slikt samarbeid utfordrende og krever ressurser og god koordinering for å lykkes.

Figur 2: Målområder for urbant landbruk i Kristiansand kommune

3. Organisering

Oppfølging av strategien og tilhørende handlingsplan krever tilførte ressurser og en godt tilpasset struktur og driftsmodell for å lykkes.

3.1 Bybonden hos Parkvesenet

Hovedansvaret for gjennomføring av strategien er hos Parkvesenet ved parksjef. Med bakgrunn i erfaringer fra andre norske byer og behovet for en sentral koordinator, vil det etableres en stilling som «Bybonden i Kristiansand». Denne har ansvar for gjennomføring av strategien og handlingsplanen. Ved behov og nødvendig finansiering, kan flere ressurser leies inn eller ansettes. Eksempelvis pedagogisk veileder som kan bidra inn i skoler, barnehager og SFO.

De ulike tiltakene i handlingsplanene er forankra i ulike deler av Kristiansand kommune som organisasjonen, og dels også hos eksterne aktører. Det er disse som da har ansvaret for gjennomføringa av tiltaket, mens bybonden skal sørge for god koordinering og bistå faglig.

3.1.1 Grønt fond

Kristiansand kommune vil opprette en ordning for økonomisk støtte til ikke-kommersielle initiativ innen urbant landbruk.

Dette grønne fondet administreres av bybonden.

3.2 Samarbeidspartnere

Kristiansand kommune har god erfaring som organisasjon både med tverrfaglig samarbeid og med medvirkning. Det er et godt grunnlag for denne strategien og bybondens arbeid. Ulike fagavdelinger vil få oppfølgingsansvar for tiltak handlingsplanen. Vi trenger derfor involvering og god rolleforståelse i alle ledd, fra den enkelte skole og avdeling, til sentral administrasjon og ledelse.

Vi er også avhengig av gode, eksterne relasjoner, først og fremst med innbyggerne selv. Av andre eksterne aktører nevner vi:

- Agder fylkeskommune
- Bølgen bærekraftssenter
- Borettslag, velforeninger og lignende
- Faglagene i landbruket (Gartnerforbundet, Bondelaget og Bonde- og småbrukerlaget)
- Geitmyra matkultursenter for barn Kristiansand
- Hagelag og andre foreninger
- Kristiansand andelslandbruk
- Naturhistorisk museum
- NIBIO
- Norsk landbruksrådgivning
- UiA
- Offentlig forvaltning og andre kommuner
- Statsforvalteren i Agder
- Søgne videregående skole
- Ungt entreprenørskap
- Vest-Agder nyttevekstforening Blomkålsoppen
- Økologisk Norge

Gartner Kristin Stendahl Sørensen i parkvesenet. Foto: Anne Lise Norheim

4. Handlingsplan

Kristiansand kommune vil alene og i samarbeid med andre, gjennomføre ulike tiltak for å oppfylle formålet med strategien for urbant landbruk. I det følgende beskrives tiltakene og hvordan vi har tenkt å gjennomføre dem med konkrete handlinger.

4.1 Organisasjon

Kommunen trenger å etablere en tydelig struktur og en viss kapasitet for gjennomføring av strategi og handlingsplan.

Handling:

1. Opprette stilling som «bybonde» hos Parkvesenet.
2. Etablere tverrfaglig gruppe i Kristiansand kommunes organisasjon for arbeid og koordinering av urbant landbruk-feltet.
3. Etablere Grønt fond, med retningslinjer.
4. Delta i det nasjonale nettverket for urbant landbruk.

4.2 Skolehage

Strategiplan for oppvekst har som formål at alle barn og unge skal oppleve at de er inkludert i fellesskapet. Skolehage er en god arena for inkludering og tilrettelegging for barnas opplevelse av mestring, læring, utfoldelse og glede. Vi vil bygge videre på tidligere arbeid og etablere en varig struktur og metode for skolehager i barnehager og skoler. Jf. også kommunens miljø- og klimastrategi der skolehage er beskrevet som eget tiltak.

Det er Oppvekst som har hovedansvaret for barnehage og skole, og det er dermed avgjørende at arbeidet med skolehage er godt forankra i denne sektoren. Koordinert gjennom «Bybonden i Kristiansand» vil Parkvesenet vil bidra med faglig og praktisk støtte og tilrettelegging.

Hvordan skolehagene blir etablert, utforma, organisert og driftes vil variere mellom ulike skoler og barnehager. Samarbeid på tvers, slik at flere grupper og hensyn blir møtt, er et viktig grep i denne planen. Det gjelder også for skolehage, der vi vil forsøke å etablere skolehager slik at de dekker flere funksjoner (nærmiljøanlegg, nabolagshage etc.) og målgrupper. Det er viktig at arbeidet har lokal forankring, struktur og med tydelig fordeling av ansvar.

Handling:

1. Kartlegge status, behov og muligheter når det gjelder skolehage i Kristiansand.
2. Lage overordnet plan for arbeid med skolehage i Kristiansand.
3. Gjennomføre tiltak ut fra overordnet plan.

4.3 Senter for matressurser og urbant landbruk

Et av retningsmålene i kommuneplanens samfunnsdel er at innbyggerne i Kristiansand skal bruke og utvikle sin kompetanse. Slik vil vi bedre kunne møte framtidens utfordringer, inkludert utfordringer som knytter seg til miljø, klima og økt bærekraft. Her kan urbant landbruk spille en positiv rolle, som et tverrfaglig felt hvor innbyggerne selv er aktører. Det er behov og interesse for ulike kurs og veiledningstilbud, for eksempel:

- Dyrking av grønnsaker, frukt og bær
- Kompostering av organisk avfall, og anvendelse av husholdningskompost
- Sanking av ville vekster
- Konservering og bruk av frukt, bær, grønnsaker og ville vekster
- Pollinatorvennlig hage og nærmiljø
- Trygg og trivelig vedhogst

For spesifikke målgrupper som deltakere i andelslandbruk, markedshagebønder og lærere i skolehage er behovet for kompetanse mer spesialisert. Kommunens egne ansatte har også behov for mer kunnskap og styrke sine ferdigheter innen tema som er relatert til urbant landbruk.

På et overordna samfunnsnivå i regionen og i Norge ser vi også en mulighet for at Kristiansand kommune kan ta en rolle med hensyn til bærekraftige matsystem som sikrer innbyggerne tilgang til trygg, helsebringende og god mat. Det er behov for mer kunnskap om våre felles matressurser og hvordan vi best kan forvalte disse, jf. også den politiske samtalen som har vært omkring etablering av et senter for urbant landbruk.

Handling:

1. Søke offentlig finansiering for utredning og etablering av Senter for matressurser og urbant landbruk.

4.4 Andelslandbruk og parsell dyrking

I et andelslandbruk samarbeider flere om å dyrke matvekster på et felles areal. Gjennom å betale en viss sum, kjøper deltakerne en andel av det som produseres. Sammen med denne andelen følger som regel ulike oppgaver, som å høste egen andel, delta på dugnader, ettersyn, vanning og lignende.

Kristiansand andelslandbruk har vært aktive siden 2016. I sesongen 2022 hadde de en produksjon som ga 70 vanlige andeler. En andel tilsvarer en person sitt ukentlige forbruk av det som dyrkes på andelslandbrukets areal. Andelslandbruket driftes av deltakerne og er organisert som et samvirke.

I en parsellhage er arealet delt opp i mindre jordstykker (parseller) som leies ut til folk som er interessert i å dyrke grønnsaker, frukt og bær til eget bruk. Drifta av arealet organiseres gjerne i et parsellhagelag som tar seg av felles oppgaver. I motsetning til i kolonihager, er det ikke lov å etablere permanente bygg på parsellene. Det er imidlertid vanlig å ha felles bygg og infrastruktur for alle leietakere, slik som redskapsbu, bålplass, vannpost m.m. Størrelsen på parsellene kan variere mellom ulike hager og internt i samme hage, men ligger ofte rundt 20 kvadratmeter.

Handling:

1. Dyrkingskurs sammen med Kristiansand andelslandbruk og andre.
2. Legge til rette for god dialog, koordinering og praktisk samarbeid mellom andelslandbruk og parsellhager i kommunen, slik at en kan være til støtte for hverandre.
3. Følge opp og koordinere dersom det kommer henvendelser fra folk som ønsker å etablere en parsellhage/-lag, andelslandbruk eller lignende tiltak.
4. Finne gode løsninger dersom det kommer initiativ om andelslandbruk eller parsellhager på areal som kommunen eier.
5. Identifisere kommunalt eid areal som kan egne seg for parsellhage eller andelslandbruk.

Kunnskapsformidling er en viktig del av virksomheten i Kristiansand andelslandbruk. Ikke bare til egne medlemmer, men også til interesserte besøkende som vil lære mer om både dyrking og hvordan dyrkingsfellesskapet er organisert. Foto: Liv Birkeland

Foto: Ragna Marie Henden

4.5 Kommunens drift og egne anlegg

Parkvesenet er den viktigste aktøren for at bymiljø og tettsteder i Kristiansand kommune blir prega av planter og dyrkingsaktiviteter. Kommunens egne anlegg er steder der innbyggerne kan lære, bli inspirert og dra nytte av.

Bruk av nyttevekster i ordinær beplantning er en del av kommunens landskapsnorm. Den gir også føringer for hvordan møteplasser, parkområder, idrettsanlegg og andre områder med boligbebyggelse skal utformes. Eksempelvis heter det om møteplasser:

Der det er mulig innpasses areal for småskala dyrking på møteplassen eller i nærheten av denne. Der dyrking innpasses skal det være tilgang på vann.

For lokalpark sier normen at arealet alltid skal ha nyttevekster og at areal for dyrking innpasses i lokalpark der det er mulig.

Kristiansand kommunens drift og skjøtsel av egne anlegg, skal det skje på en måte som tar hensyn til pollinerende insekter, artsmangfold og muligheter for høsting av spiselige planter.

Positive tiltak for urbant landbruk får en større verdi dersom innbyggerne har tilgang til god kunnskap om hvordan de kan delta. For eksempel gjennom tydelig merking av nyttevekster, med navn, bruksområder, høsteveiledning og annen interessant informasjon.

Handling:

1. Videreutvikle nytteveksthagen på Strandpromenaden.
2. Vurdere etablering av nytteveksthager i andre deler av kommunen.
3. Videreføre og utvikle «Barnas bed» som konsept for barnehagene i kommunen.
4. Økt bruk av nyttevekster i kommunens beplantning.
5. Skilting av nyttevekster, med informasjon om navn, sesong og bruk.
6. Legge til rette for at nyttevekstene blir brukt/spist.
7. Videreføre «Mat i sentrum» som årlig arrangement for kommunens innbyggere.

4.6 Markedshage

Konseptet markedshage er en intensiv produksjonsform der produsenten har hånd om både omsetning og dyrking. Internasjonalt har dette vært et spennende og innovativt fagfelt innen landbruket og går under begrepet «market garden». Også i Norge er interessen økende for en produksjonsform som henvender seg til nye målgrupper. Statsforvalteren i flere fylker, Norsk landbruksrådgivning, bondelaga m.fl. har blant annet samarbeidet om et eget markedshageprogram.

I tillegg til å være en intensiv, profesjonell produksjonsform på et relativt lite areal, kjennetegnes markedshagedyrking ofte av:

- Faste bed og lite jordarbeiding
- Mangfold av vekster
- Høy plantetetthet og raske omløp
- Dyrking av vekster med høy markedsverdi
- Høy verdiskaping per arealenhet

Produksjonen avhenger av tilgang til god grønnsaksjord og at markedssida fungerer minst like godt som det agronomiske. Gjennom den direkte kontakten mellom bonden og sluttbruker, reduseres avstanden mellom landbruket og resten av samfunnet. Slik styrkes kunnskapen om og legitimiteten til landbruket hos befolkningen.

Kristiansandregionens strategi for verdiskaping løfter fram utvikling av nye, kortreiste verdikjeder basert på bærekraftig bruk av naturressursene som et godt tiltak. Videre at regionen kan utvikle seg som en attraktiv matdestinasjon gjennom økt lokal, klima- og miljøvennlig matproduksjon. Dette tiltaket er et konkret bidrag til dette.

Handling:

1. I samarbeid med Agder fylkeskommune og andre partnere vil Kristiansand kommune gjennomføre et oppstartprogram for markedshagedyrking.
2. Kristiansand kommune vil øke sine innkjøp fra lokale matprodusenter, inkludert de som produserer i liten skala og omsetter sine produkter gjennom direktesalg.

Kristiansand
kommune

Postboks 4
4685 Nodeland
Tlf: 38 07 50 00
www.kristiansand.kommune.no

